

665

Besluit van 22 december 1983, houdende regels over de inhoud, de grenzen en de wijze van toepassing in de jaarrekening van waardering van activa tegen actuele waarde (Besluit waardering activa)

Wij Beatrix, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Op de voordracht van Onze Minister van Justitie van 2 mei 1983, nr. 234/683;

Overwegende dat artikel 33 lid 1 van de vierde richtlijn van de Raad van de Europese Gemeenschappen inzake het vennootschapsrecht van 29 juli 1978 (Pb. 222 van 14 augustus 1978) een lidstaat verplicht om, indien het naar zijn recht is toegestaan materiële of financiële vaste activa of voorraden in de jaarrekening anders te waarderen dan op de grondslag van verkrijgings- of vervaardigingsprijs, de inhoud, de grenzen en de wijze van toepassing van deze methoden nader te regelen, en dat titel 8 van boek 2 van het Burgerlijk Wetboek dergelijke waarderingen toestaat;

Gelet op artikel 384 lid 4 van boek 2 van het Burgerlijk Wetboek;

De Raad van State gehoord, advies van 31 augustus 1983, nr. WO3.83.0272/04.3.34;

Gezien het nader rapport van Onze Minister van Justitie van 15 december 1983, Stafafdeling wetgeving Privaatrecht, nr. 663/683;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Artikel 1

Als actuele waarde waartegen materiële vaste activa, financiële vaste activa en voorraden in de jaarrekening kunnen worden gewaardeerd, komt in aanmerking de vervangingswaarde, bedrijfswaarde of opbrengstwaarde. Deze waarden worden zo nodig geraamd.

Artikel 2

Onder de vervangingswaarde wordt verstaan het bedrag dat nodig zou zijn om in de plaats van een goed dat bij de bedrijfsuitoefening is of wordt gebruikt, verbruikt of voortgebracht, een ander goed te verkrijgen of te vervaardigen dat voor de bedrijfsuitoefening een in economisch opzicht gelijke betekenis heeft.

Artikel 3

Onder de bedrijfswaarde wordt verstaan de waarde, ten tijde van de waardering, van het aan een goed of samenstel van goederen toe te

rekenen deel van de netto-omzet die kan worden verkregen met de uitoefening van het bedrijf waartoe het dient of is bestemd.

Artikel 4

Onder de opbrengstwaarde wordt verstaan het bedrag waartegen een goed bestens kan worden verkocht, onder aftrek van de nog te maken kosten.

Artikel 5

Indien redelijkerwijs moet worden aangenomen dat een goed dat tot de materiële vaste activa behoort, zal worden vervangen door een goed dat voor de bedrijfsuitoefening een in economisch opzicht gelijkwaardige betekenis zal hebben, wordt het gewaardeerd tegen vervangingswaarde.

Artikel 6

Indien redelijkerwijs moet worden aangenomen dat goederen die tot de materiële vaste activa behoren, niet zullen worden vervangen, worden zij tegen bedrijfswaarde gewaardeerd, indien zij nog voor de bedrijfsuitoefening dienen of zijn bestemd. Zo niet, dan worden zij gewaardeerd tegen opbrengstwaarde.

Artikel 7

Voor zover mag worden aangenomen dat voorraden zullen worden vervangen, worden zij tegen vervangingswaarde gewaardeerd, maar indien hun opbrengstwaarde lager is, worden zij overeenkomstig artikel 8 gewaardeerd.

Artikel 8

Voor zover niet mag worden aangenomen dat voorraden zullen worden vervangen, worden zij tegen opbrengstwaarde gewaardeerd. Rekening moet worden gehouden met de nog te maken kosten om van de voorraden gerede produkten te maken, voor zover dit nog in het bedrijf zal geschieden.

Artikel 9

In de toelichting moet worden uiteengezet hoe de vervangingswaarde, bedrijfswaarde of opbrengstwaarde is bepaald, waartegen goederen zijn gewaardeerd die bij de bedrijfsuitoefening zijn of worden gebruikt of verbruikt.

Artikel 10

Indien een deelneming tegen netto-vermogenswaarde wordt gewaardeerd, zijn de artikelen 5-9 van toepassing op de waardering van de activa van de rechtspersoon of vennootschap waarin wordt deelgenomen.

Artikel 11

Goederen die opbrengsten kunnen opleveren zonder dat zij in de bedrijfsuitoefening worden gebruikt of verbruikt, worden gewaardeerd tegen opbrengstwaarde.

Artikel 12

Wanneer de opbrengstwaarde van de in artikel 11 bedoelde goederen wordt geraamd, moet worden toegelicht:

- a. welke wijze van raming is toegepast,
- b. indien reeds voor de balansdatum is geraamd: hoe oud de raming is,
- c. indien de raming is afgeleid van het verwachte rendement, welke verwachtingen de rechtspersoon daaromtrent heeft en welke rentevoet is toegepast.

Artikel 13

Dit besluit is niet van toepassing op de waardering van onroerend goed door een volgens de Wet toezicht kredietwezen ingeschreven kredietinstelling.

Artikel 14

Dit besluit kan worden aangehaald als «Besluit waardering activa».

Artikel 15

1. Dit besluit treedt in werking met ingang van de dag waarop titel 8 van boek 2 van het Burgerlijk Wetboek kracht van wet verkrijgt.

2. Het is van toepassing op jaarrekeningen waarop titel 8 van boek 2 van het Burgerlijk Wetboek van toepassing is.

Lasten en bevelen dat dit besluit in het Staatsblad zal worden geplaatst, en dat daarvan afschrift zal worden gezonden aan de Raad van State.

's-Gravenhage, 22 december 1983

Beatrix

De Minister van Justitie,
F. Korthals Altes

Uitgegeven de *dertigste* december 1983

De Minister van Justitie,
F. Korthals Altes

Het advies van de Raad van State is openbaar gemaakt door terinzagelegging bij het Ministerie van Justitie. Tevens zal het advies met de daarbij ter inzage gelegde stukken worden opgenomen in het bijvoegsel bij de Nederlandse Staatscourant van 10 januari 1984 nr. 7.

NOTA VAN TOELICHTING

Algemeen

In het besluit worden de inhoud en grenzen nader geregeld van de mogelijkheid om activa tegen de actuele waarde in de balans op te nemen. Tevens worden enkele regels over de toepassing gegeven, die in het bijzonder de verplichting tot toelichting betreffen.

Waardering tegen actuele waarde wordt genoemd in artikel 384 van boek 2 van het Burgerlijk Wetboek. Artikel 33 lid 1 van de vierde EG-richtlijn inzake vennootschapsrecht eist dat daarvoor nadere regels worden gesteld. In de wet zelf zijn enkele beginselen opgenomen en is de mogelijkheid geopend voor aanvullende regels bij algemene maatregel van bestuur.

Bij het opstellen van deze algemene maatregel van bestuur zijn de ontwerp-richtlijnen van de Raad voor de Jaarverslaggeving van nut gebleken. Deze raad is samengesteld door organisaties van werkgevers, werknemers en registeraccountants. Over een ontwerp van dit besluit is met de Raad voor de Jaarverslaggeving overlegd.

Het besluit regelt slechts de toepassing van waardering op actuele waarde. Het stoelt immers op artikel 384. De regeling voor de herwaarderingsreserve geeft de wet zelf in artikel 390. Daarover houdt dit besluit niets in; de Kroon zou anders buiten haar bevoegdheid treden. Dit besluit behelst dan ook niets over de financieringscorrectie (gearing adjustment). Dat is immers een methode die moet worden gerekend tot de grondslagen voor de resultaatsbepaling. Volgens deze methode worden toevoegingen aan de herwaarderingsreserve beperkt naar evenredigheid met de verhouding van het breukdeel waarmee is gefinancierd met eigen vermogen tot het breukdeel waarmee is gefinancierd met vreemd vermogen. Met de waardering van activa houdt dit strikt genomen geen verband. De wet bevat geen beletsel om deze methode te volgen binnen de grenzen die artikel 362 stelt.

De regels van het besluit moeten worden beoordeeld in samenhang met de afdeling der wet waarin artikel 384 staat, en in het bijzonder met de artikelen 385-387.

Artikel 1

In artikel 1 worden de drie manieren genoemd die tot een aanvaardbare waardering tegen actuele waarde leiden. Deze drie benaderingen worden ook genoemd in de alinea's 204 en 206 van hoofdstuk 1.03 van de ontwerp-richtlijnen van de Raad voor de Jaarverslaggeving. Tevens wordt in lid 1 aangegeven dat de goederen waarop dit besluit doelt, moeten behoren tot de materiële of financiële vaste activa dan wel tot de voorraden. In het voetspoor van de vierde richtlijn staat artikel 384, lid 1, geen ruimere toepassing in de jaarrekening toe. Vaste activa en voorraden worden in de wet verschillend behandeld. Dit verschil zal inwerken op de hantering van dit besluit, in het bijzonder ten aanzien van voorraden. In dit besluit wordt nog een tweedeling aangebracht tussen activa die in de bedrijfsuitoefening worden gebruikt of verbruikt, geregeld in de artikelen 5-10, en zelfstandige vruchtdragende, geregeld in de artikelen 11 en 12.

Voor zover de goederen niet omstreeks de balansdatum zijn vervangen en daarvoor geen marktprijs bekend is, zal de vervangingswaarde of opbrengstwaarde moeten worden geraamd. Voor goederen als fabrieken en machines zal dit vrijwel steeds het geval zijn. De bedrijfswaarde zal vrijwel nooit anders dan schattenderwijs worden bepaald. In de tweede zin van lid 1 wordt daarom de waardebepaling door raming genoemd.

Artikel 2

Dit artikel omschrijft de vervangingswaarde als het bedrag dat nodig is om goederen die bij de bedrijfsuitoefening worden gebruikt, verbruikt of voortgebracht, te vervangen door goederen die in economisch opzicht een gelijke betekenis hebben. De woorden «in economisch opzicht gelijke betekenis» zijn gekozen om niet de gedachte te laten opkomen dat de te vervangen goederen moeten worden vervangen door technisch gelijke of gelijkwaardige goederen, in plaats van door goederen van gelijke economische betekenis voor de bedrijfsvoering.

Als niet in redelijkheid mag worden aangenomen dat de goederen zullen worden vervangen, mogen zij niet worden gewaardeerd tegen vervangingswaarde. Vervanging van goederen mag doorgaans worden verwacht in winstgevende bedrijfsonderdelen, maar ook bij voorbeeld als in een onderneming een verliesgevend onderdeel wordt gehandhaafd ter wille van het geheel.

Uit de woorden «bij de bedrijfsuitoefening» blijkt dat de vervangingswaarde – evenals trouwens de bedrijfswaarde – slechts een rol speelt wanneer goederen in een bedrijf worden gebruikt of daarvoor zijn bestemd, bij voorbeeld als reserve-onderdeel. Het begrip bedrijf is hier in ruime zin bedoeld: het omvat zowel bedrijvigheid in de voortbrenging als in de handel als in dienstverlening.

Artikel 3

Goederen ten dienste van een bedrijfsuitoefening die naar verwachting afloopt, kunnen tegen bedrijfswaarde worden gewaardeerd. De bedrijfswaarde wordt afgeleid uit de nog verwachte netto-omzet van het bedrijf zolang dit nog wordt voortgezet. Op de netto-omzet komt de vervangingswaarde in mindering van wat vermoedelijk nog voor het staken van het bedrijf zal worden vervangen. De geschatte overblijvende opbrengst wordt toegerekend aan het samenstel van de niet meer te vervangen goederen die tot op het laatst in dat bedrijf zullen worden gebruikt. Hebben deze goederen naar verwachting bij het staken van het bedrijf nog een opbrengstwaarde, dan wordt deze in de bedrijfswaarde begrepen.

De opbrengst en de verwachte opbrengstwaarde bij vereffening worden contant gemaakt. Op welke wijze de nog verwachte opbrengst contant moet worden gemaakt, wordt niet voorgeschreven, omdat er thans naast de opvatting dat daarbij geen rekening wordt gehouden met de vraag in hoeverre de verwachte opbrengst mag worden gezien als «rente over het eigen vermogen», ook wordt verdedigd dat het aanvaardbaar is daarmee op enigerlei wijze wel rekening te houden.

De bedrijfswaarde wordt doorgaans voor een samenstel van goederen geraamd, bij voorbeeld voor een aantal produktiemiddelen samen die een produktie-eenheid vormen. Zoals het woord al zegt, kan bedrijfswaarde alleen worden toegekend aan goederen die in een bedrijf worden gebruikt of verbruikt.

Artikel 4

De opbrengstwaarde is de netto-verkoop- of marktwaarde van een goed. Deze waarde staat los van het normale gebruik dat van een goed in het kader van een onderneming wordt gemaakt. In sommige gevallen spreekt men wel van liquidatiewaarde om de opbrengst aan te duiden die kan worden verkregen op een markt waarop het bedrijf normaal niet opereert.

Artikel 5

Vaste activa die in een lopend bedrijf worden gebruikt, moeten eens worden vervangen om het bedrijf draaiend te houden. Zij ontlene hun waarde aan het bedrag dat op het tijdstip van waardering, zo nodig naar schatting, met hun vervanging zou zijn gemoeid. De omstandigheid dat bij voorbeeld de verkoopwaarde van een opstal veel hoger is, behoort niet tot waardering tegen verkoopwaarde te leiden, zolang de opstal als bedrijfs-onderdeel in gebruik blijft. In artikel 384 lid 2 staat het algemene vereiste dat rekening moet worden gehouden met bekende verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor de balansdatum. Wordt een tijdelijk verlies voorzien, dan kan aan deze bepaling uitvoering worden gegeven door een voorziening te vormen, maar ook door een buitengewone waardevermindering van materiële vaste activa. Beide methoden komen voor. Wet noch besluit beperkt de keuze in dit geval.

Artikel 6

Wanneer op grond van een besluit, of op andere goede gronden zoals structurele verliesgevendheid, moet worden aangenomen dat de bedrijfs-uitoefening afloopt, worden de vaste activa die niet meer zullen worden vervangen, gewaardeerd tegen bedrijfswaarde als de bedrijfsuitoefening nog zal worden voortgezet. Indien het bedrijf niet wordt voortgezet, bepaalt de opbrengstwaarde de waarde van de goederen. Artikel 387, lid 4, verplicht ertoe – ongeacht het gekozen waarderingsstelsel – de door het niet vervangen optredende waardevermindering, die in dit geval naar verwachting duurzaam is, tot uitdrukking te brengen. In het niet erg waarschijnlijke geval dat bedrijfsuitoefening nog zou worden voortgezet onder omstandigheden waarin de bedrijfswaarde lager is dan de opbrengstwaarde, blijft de bedrijfswaarde bepalend.

Artikel 7

Vorraden aan grondstoffen, halffabrikaten, gereede produkten of te verhandelen goederen, worden doorgaans vervangen en daarom tegen vervangingswaarde gewaardeerd. Overeenkomstig artikel 387, lid 2, wordt een uitzondering bepaald indien, veelal wegens tijdelijke verliesgevendheid, de opbrengstwaarde eens lager is.

Artikel 8

Overtollige voorraden worden tegen opbrengstwaarde gewaardeerd. Dit deel van de voorraad is van incidentele aard en wordt niet vervangen. De opbrengstwaarde van halffabrikaten verschilt naar gelang zij nog in het bedrijf zullen worden verwerkt tot gereed produkt, dan wel als halffabrikaat moeten worden verkocht. De tweede zin van artikel 8 bepaalt daarom dat het hiervan afhangt hoe de opbrengstwaarde van grondstoffen en halffabrikaten moet worden bepaald.

Artikel 9

In de toelichting moet worden uiteengezet op welke wijze de vervangings-, bedrijfs- of opbrengstwaarde is vastgesteld of geraamd van elke soort activa dan wel van een goed of een samenstel van goederen, dat in de bedrijfsuitoefening wordt gebruikt of verbruikt.

Artikel 10

Wanneer een deelneming wordt gewaardeerd op netto-vermogenswaarde, waardeert de rechtspersoon de activa en passiva van de onderneming van de rechtspersoon of vennootschap waarin hij deelneemt op de zelfde wijze als de activa en passiva van zijn eigen onderneming. De voorgaande artikelen van dit besluit gelden uiteraard ook voor deze waardering.

Overigens geeft het besluit geen voorschriften voor waardering van financiële vaste activa. De waardering van een deelneming overeenkomstig artikel 389, lid 6, wordt al uitputtend in artikel 389 geregeld.

Artikel 11

Als zelfstandige vruchtdraggers worden goederen gewaardeerd die opbrengsten opleveren, ongeacht of zij in handen zijn van de rechtspersoon of van een willekeurige andere belegger die geen onderneming drijft. Zij behoeven dus niet eerst nog door een ondernemer te worden samengebracht met andere produktiefactoren, zoals arbeid, om te renderen. Voorbeelden van deze goederen zijn effecten, verhuurde gebouwen en terreinen, belangen in andere ondernemingen die geen deelneming zijn. Zij worden gewaardeerd tegen verkoopwaarde, verminderd met de verkoopkosten. Voor ter beurze genoteerde effecten zal de verkoopwaarde de koers zijn, voor andere zelfstandige vruchtdraggers de geschatte marktprijs. Er zou immers geen redelijke waarde worden bepaald wanneer bij voorbeeld een gunstig gelegen stuk grond waarop men in afwachting van een stijging van de grondprijzen enige goederen stalt, zou worden gewaardeerd als iedere andere, even bruikbare, maar minder kostbare opslagplaats.

Artikel 12

Indien de opbrengstwaarde van zelfstandige vruchtdraggers bekend is, omdat zij bij voorbeeld een vaststaande koers hebben of inmiddels zijn verkocht, is toelichting overbodig. Artikel 12 vereist daarom alleen toelichting voor het geval van raming. Allereerst moet worden toegelicht hoe de opbrengstwaarde wordt geraamd, indien dat mag en gebeurt.

Gelet op de marktontwikkeling is het daarbij van belang te weten hoe oud de schatting is waarvan wordt uitgegaan. Een rechtspersoon die zo zorgvuldig is om slechts te willen afgaan op schattingen van onafhankelijke taxateurs, maar dezen slechts om de vijf jaren laat schatten, behoort op deze wijze aan te geven hoe actueel de schatting van de actuele waarde is.

Ten slotte kan het voor de geschatte opbrengstwaarde van onroerend goed doorslaggevend zijn, welke verwachtingen over de huuropbrengst, met inbegrip van verwachte leegstand, zijn gehanteerd bij een schatting van de opbrengstwaarde, en tegen welk rentepercentage de verwachte huuropbrengst is afgezet. Hetzelfde geldt ten aanzien van de verwachte rente of andere uitkeringen op effecten en dergelijke.

Om deze redenen verlangt artikel 12 deze aanvullende bijzonderheden bij waardering van zelfstandige vruchtdraggers tegen geschatte opbrengstwaarde.

Artikel 13

Een uitzondering is gemaakt voor de waardering van onroerend goed door banken en andere kredietinstellingen. Dit betreft in de eerste plaats hun net van kantoren. Over de waardering hiervan wordt overlegd tussen de Nederlandsche Bank N.V., de Raad voor de Jaarverslaggeving en de organisaties van belanghebbenden. Er is geen goede grond dit overleg te doorkruisen. De richtlijn bevat geen beletsel voor deze uitzondering.

Artikel 15

Het besluit zal gelden voor jaarrekeningen waarop het nieuwe jaarrekeningenrecht van toepassing is.

De Minister van Justitie,
F. Korthals Altes